
Vysoké školy ovládnou správní rady

Vysoké školy ovládnou správní rady

LIDOVÉ NOVINY

1.6.2010, rubrika: Akademie, strana: 26, autor: BARBORA MATYÁŠOVÁ

Chystaná vysokoškolská reforma plánuje zásadní omezení pravomocí akademických senátů, univerzitám se to ale nelíbí. Tuším, že tady nějaký senát máme, ale nevím, co se tam projednává ani jakou mají senátoři moc. Na chodbách byly nedávno volební plakáty a povalovaly se tu letáky kandidátů, ale nezajímala jsem se o to, u voleb jsem nebyla," přiznává studentka pražské filozofie Markéta, která nechce prozradit své příjmení. Podle ní má podobný názor na fungování akademických senátů i většina jejich spolužáků. Maximálně volí kolem deseti procent akademické obce. Zmíněných voleb do akademického senátu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy se zúčastnilo pouhých sedm procent studentů. Nijak závrtná nebyla ani účast pedagogů - k urnám jich dorazilo jen osmnáct procent. Tyto volby však nebyly žádnou výjimkou: podobně nízká čísla zaznamenávají i na dalších fakultách a vysokých školách. Shodných sedm procent studentů se zúčastnilo únorových voleb na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, do akademického senátu Slezské univerzity odvolila před časem dokonce pouhá tři procenta studentů. Souhrnná statistika volební účasti neexistuje, ale podle slov profesora Jiřího Zlatušky, místopředsedy Rady vysokých škol a děkana Fakulty informatiky Masarykovy univerzity, lze účast okolo deseti procent považovat za normu. Nízká účast u voleb je podle kritiků senátů jen obrazem jejich špatného fungování. Návrh na omezení činnosti senátů a odebrání některých jejich pravomocí přinesla také Bílá kniha terciárního vzdělávání, základní dokument reformy terciárního vzdělávání v ČR. Zástupci vysokých škol však tyto úvahy většinou považují za nežádoucí zásah do své autonomie.

Bílá kniha: účinnější systém, nebo konec autonomie?

Zdejší akademické senáty mají poměrně velké pravomoci. Ty vycházejí z platného vysokoškolského zákona, který pro ně vymezuje základní legislativní rámec. Na každé univerzitě a fakultě pak je, aby si v souladu s touto právní normou chod vlastního senátu přizpůsobila místním podmínkám. Mezi klíčové kompetence patří volba vedení školy a schvalování rozpočtu. Kromě toho se zabývají mzdovými předpisy, studijním řádem, kreditním systémem nebo stipendijním řádem. V budoucnu by měly větší část kompetencí senátů převzít takzvané správní rady, které by rozhodovaly především o strategickém řízení školy. Mezi jejich členy by měly být zástupci podniků, ale také představitelů krajů, profesních skupin a ministerstva financí a školství, ale i představitelé výzkumných institucí, lidé činní v kultuře a neziskovém sektoru, případně absolventi dané školy. Členy správní rady má jmenovat ministr školství.

Existence správních rad přitom není na akademické půdě ničím novým. Nové a výrazně širší mají být pouze jejich kompetence. Zatímco dosud správní rady především dohlížely na hospodaření s majetkem školy, nyní mají rozhodovat i o tak zásadních záležitostech, jako je volba vedení školy, schvalování rozpočtu a schvalování strategických dokumentů týkajících se rozvoje školy.

Akademické senáty by sice zůstaly zachovány, víceméně by ale pouze schvalovaly to, co by jim správní rady připravily. Jejich funkce by byla především hodnotící a kontrolní, vliv by si podržely zejména v akademické sféře. Mezi jejich

kompetence by tak v novém pojetí patřilo například hodnocení výuky a projednávání a schvalování vnitřních předpisů, např. studijního či stipendijního řádu školy.

Kvůli větší provázanosti vysokého školství s pracovním trhem by ministerstvo v nových správních radách rádo vidělo i zástupce podniků. Má to svoji logiku: podniky by podle plánované reformy mohly mít větší zájem zaměstnávat kvalitní absolventy konkrétní školy.

Správní rady s podobnými kompetencemi úspěšně fungují v angloamerickém prostředí, ale třeba i v sousedním Rakousku. K pozitivním důsledkům jejich působení patří i odbourání nežádoucí provázanosti mezi vedením školy a představiteli jednotlivých kateder a ústavů. Právě na jejich hlasy v senátních volbách je vedení podle stávajících pravidel odkázáno. Ovšem ani na anglických univerzitách, vzorovém příkladu fungování správních rad, je vyloučena kontrola ministerstvem školství. Tu se ovšem chystá reforma u nás zavést a univerzity se jí velmi obávají.

Navrhovaný manažerský způsob řízení se správními radami a převahou členů mimo akademickou sféru se zástupcům vysokých škol většinou vůbec nelíbí. Podle děkana FF UK Michala Stehlíka plní současné akademické senáty své funkce dostatečně a chystané změny jsou nežádoucí.

„O přesném obsahu reformy stále vyjednáваме, obecně je ale považujeme za změnu k horšímu. Je to zásah do naší autonomie a akademických svobod,“ říká Stehlík. Nízkou účast u voleb do senátu přikládá podobně jako někteří jeho kolegové spíše spokojenosti studentů, kteří právě díky funkčnosti samosprávy nemají potřebu do dění prostřednictvím voleb zasahovat.

Zlatuška: Univerzita má především vzdělávat. Kritický je ke způsobu, jakým by měl být změněn systém řízení univerzit, také děkan Fakulty informatiky Jiří Zlatuška, který má za sebou i zkušenost senátora Parlamentu České republiky: „Plánované okleštění pravomocí senátu je jednoznačně špatným krokem, v podstatě ho vnímám jako privatizaci univerzit, kdy by byly školy ovládnuty průmyslníky a politiky. Univerzita má především vzdělávat, nikoli produkovat zaměstnance pro určité firmy.“

Podle Zlatušky je také zcela naivní představa, že by zástupci firem se svou „faktickou neznalostí univerzitního prostředí“ byli schopni ovlivňovat dění jinak než s výsledkem, který bude sloužit právě a zase jenom jejich firmám. „Senát ve své současné podobě plní mimo jiné velmi dobře kontrolní funkci. Pokud se na univerzitě vyskytne konkrétní problém, studenti se většinou velmi rychle zaktivizují,“ doplňuje Zlatuška.

Že se senáty v případě potřeby či ohrožení skutečně dokážou zmobilizovat, dokládá mimo jiné příklad Národohospodářské fakulty VŠE, kde se v roce 2003 naplno odhalily dlouhodobé spory různých členů akademické obce, týkající se budoucího směřování fakulty a klesajícího zájmu uchazečů o studium. Za spory stál mimo jiné i fakt, že tehdejší děkan Národohospodářské fakulty nebyl zvolen senátem, jak je obvyklé, ale celou akademickou obcí. Vážnost situace přiměla k účasti v nadcházejících volbách nezvyklé množství studentů i pedagogů. Novým děkanem se poté stal Jiří Schwarz, tentokrát už zvolený senátem.

Omezení autonomie se ale podle profesora Petra Matějů, duchovního otce chystaných reform, školy obávají zbytečně. „Tím, že jinak vymezíme funkci senátu, neomezujeme roli studentů v rámci fungování samosprávy. Problém je v tom, že studenti často o práci v senátu nejeví zájem,“ tvrdí. Podle jeho oponentů však není možné řešit pouhý nezáměr odebráním občanských práv. „To bychom mohli rovnou zrušit horní komoru parlamentu,“ reagoval předseda Studentské komory Rady vysokých škol Jan Říha.

Chystanými reformami by se české vysoké školství mělo přiblížit vyspělému světu, kde akademické senáty hrají významnou roli v akademické oblasti, ale mají menší podíl na rozhodování v oblasti strategického řízení. Jisté dnes už je, že takřka neomezené moci českých akademických senátů téměř odzvonilo. Přesný obsah a detaily plánovaných změn jsou ovšem stále předmětem jednání mezi autory reformy a zástupci vysokých škol.

***

PRAVOMOCI SENÁTU * schvaluje a kontroluje rozpočet školy * usnáší se o návrhu na jmenování vedení školy, popřípadě navrhuje jeho odvolání z funkce * schvaluje vnitřní předpisy školy (např. studijní a stipendijní řád) schvaluje návrh vedení na jmenování a odvolání členů vědecké rady a disciplinární komise * schvaluje dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a jeho každoroční aktualizaci po projednání ve vědecké radě

SENÁTY PO REFORMĚ * podniky mají dostat podíl na řízení univerzit * o strategii univerzity má rozhodovat tzv. správní rada složená z externích členů * členové rady budou odpovědní státu, respektive ministru školství * v oblasti strategického a operativního řízení má senát zastávat především kontrolní a hodnotící funkci